इदमेवपक्षद्वयमाह त्याज्यमिति एकेमुख्याःमनीषिणोमनोनियहसमर्थाःपरमात्मनिउत्पन्नविविदिषाणांपुरुषाणांदोषवत्रागादयोयथात्याज्यास्तद्वत्कर्मत्याज्यमितिप्राहुः अपरेतुविविदिषार्थिनायज्ञादिकं
नत्याज्यमितिवाप्राहुरित्यनुवर्त्तते तथाचद्विविधाःश्रुतयउपलभ्यंते नकर्मणानप्रजयाधनेनत्यागेनैकेअमृतत्वमानशुः कुर्वन्नेवेहकर्माणिजिजीविषेच्छतंसमाइत्याद्याः अविद्वद्विषयमेवैतत्पक्षद्वयं विदुषांतुक
र्मसुप्रवृत्तिकारणस्याज्ञानस्यनष्टत्वात्स्वतःसिद्धएवत्यागइतिनतान्प्रतिकर्मविधिर्वातत्त्यागविधिर्वाप्रवर्त्तते यथोक्तं नकर्माणित्यजेद्योगीकर्मभिस्त्यज्यतेह्यसाविति ॥ ३ ॥ निश्चयमिति तत्रकर्मणांत्यागात्त्या
गविषयेविप्रतिपत्तौसत्यांप्रथमोपात्तेत्यागेविषयेमेमद्वचनान्निश्चयंशृणु हियस्मात्हेपुरुषव्याघ्रत्यागःत्रिविधःसात्विकराजसतामसभेदेनत्रिप्रकारःपरिकीर्त्तितःशास्त्रे दृढवैराग्यपूर्वकःकर्मसंन्यासःसात्विकः
आयासभयात्तत्त्यागोराजसः मौढ्यात्तत्त्यागस्तामसइति तस्माद्बहनत्वात्त्यागोनिश्चयेनविचारणीयइत्यर्थः ॥ ४ ॥ सूचीकटाहन्यायेनत्यागस्वरूपकथनात्प्राक्परमतमत्यागपक्षंउपन्यस्यति यज्ञेति यज्ञा
दिकंकर्मनत्याज्यंकिंतुकार्यमेवविष्टिगृहीतेनेवपुंसाअवश्यमनुष्ठेयमेवतत् अकरणेप्रत्यवायश्रवणात् चकारोहेत्वर्थः यस्माद्यज्ञोदानंतपश्चैवमनीषिणांनिष्कामानांदंभादिरहितानांपावनानिचित्तशोधकानि
तथाचश्रुतिः त्रयोधर्मस्कंधायज्ञोध्ययनंदानमितिप्रथमस्तपएवद्वितीयोब्रह्मचर्याचार्यकुलवासीतृतीयःसर्वएतेपुण्यलोकाभवंतीतियज्ञादीनांगृहस्थधर्माणांतपसोवनस्थधर्मस्याचार्यकुलवासस्यब्रह्मचारिध

**त्याज्यंदोषवदित्येकेकर्मप्राहुर्मनीषिणः॥ यज्ञदानतपःकर्मनत्याज्यमितिचापरे॥ ३॥ निश्चयंशृणुमेतत्रत्यागेभरतसत्तम ॥ त्यागोहिपुरुषव्याघ्रत्रिविधःसं
प्रकीर्तितः॥ ४॥ यज्ञदानतपःकर्मनत्याज्यंकार्यमेवतत्॥ यज्ञोदानंतपश्चैवपावनानिमनीषिणां ॥ ५ ॥ एतान्यपितुकर्माणिसंगंत्यक्त्वाफलानिच॥ कर्तव्या
नीतिमेपार्थनिश्चितंमतमुत्तमं॥ ६॥ नियतस्यतुसंन्यासःकर्मणोनोपपद्यते॥ मोहात्तस्यपरित्यागस्तामसःपरिकीर्तितः ॥ ७॥ दुःखमित्येवयत्कर्मकायक्लेश
भयात्त्यजेत्॥ सकृत्वाराजसंत्यागंनैवत्यागफलंलभेत्॥ ८॥**

र्मस्यचपावनत्वंदर्शयति अत्रापियज्ञदानशब्देनगृहस्थधर्माज्ञेयाःतपइतिवानप्रस्थधर्माःपरिशेषात्कर्मेतिब्रह्मचारिधर्माश्चज्ञेयाः ॥ ५ ॥ एवमत्यागपक्षमुक्त्वाऔत्सुक्यात्प्रथमंस्वाभिमतंत्यागात्यागसमुच्चयप
क्षंदर्शयति एतानीति तुशब्दःपूर्वोपन्यस्तात्पक्षाद्वैलक्षण्यंदर्शयति अपिशब्दएवशब्दार्थः एतान्येवकर्माणियज्ञदानतपांसिसंगंत्यक्त्वाअहमेतेषांकर्तामयावश्यमेतानिकर्त्तव्यानीत्यभिमानंवयोवर्णाद्यध्यास
निमित्तंत्यक्त्वाएतैःकृतैरहंस्वर्गंवाचित्तशुद्धिंवाज्ञानंवाप्राप्स्यामीतिफलानिचत्यक्त्वाचकारादेषामकरणेममप्रत्यवायोभविष्यतीत्येतमप्यभिसंधित्यक्त्वाब्रह्मनिष्ठेनेवासंगस्वभावेनपुरुषेणकर्त्तव्यानि इतिएवंप्र
कारंमेममममतंउत्तमंपूर्वमतात्श्रेष्ठं तत्रहिकर्तृत्वाभिमानरूपेणसंगेनप्रत्यवायोत्पादभयाच्चकर्मानुष्ठानंविहितं अत्रतुतदभावादसंगत्वाद्यंशेनकर्मणांत्यागःस्वरूपेणात्यागइतिभेदः ॥ ६ ॥ प्राक्प्रतिज्ञातंत्यागत्रैवि
ध्यमाह नियतस्येति तुशब्दःपूर्वोक्तपक्षद्वयवैलक्षण्यार्थः यस्मादधिकृतस्यमुमुक्षोर्नियतस्यावश्यानुष्ठेयस्यकर्मणःसंन्यासःस्वरूपेणत्यागोनोपपद्यतेनयुज्यते अज्ञस्यशुध्यपेक्षत्वात् एवंसतियोमोहादज्ञाना
त्तस्यनियतस्यकर्मणःपरित्यागःसतामसःपरिकीर्त्तितः आवश्यकंचत्यज्यतेचेतिविप्रतिषेधात् ॥ ७ ॥ एवंतामसंत्यागमुक्त्वाराजसंत्यागमाह दुःखमिति यःदुःखरूपमेवेदंकर्मेतिमत्वाकायक्लेशभयात्यत्त्यजेत्
सपुमान्तस्मादेवहेतोःराजसंरजोगुणनिर्वृत्तंत्यागंकृत्वात्यागफलंचित्तशुद्धिद्वारामोक्षंनैवलभेत्लभेत ॥ ८ ॥

Digitized by Google